ivn natuur educatie Súdwesthoeke

Najaar /winter 2025
Jaargang 37

THACHSA

Verenigingsblad IVN Súdwesthoeke

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

IVN laat jong en oud beleven hoe leuk, gezond
én belangrijk de natuur is

Bestuur

Voorzitter	Ruud Oudega	06-53152059 r.oudega@gmail.com
Secretaris	Anneke Oudega-Gombert	06-51280564 aaoudega@gmail.com
Penningmeester	Vacant	
Coördinator	Arnoud van de Ridder	06-30105981 arnoudvanderidder@gmail.com

Coördinatoren werkgroepen en overige taken

Wilde planten	Ria Brouwer	06-13281992 ria2brouwer@gmail.com
Sneek	Betsie Kool	0515-531571 aemkool@ziggo.nl
Vlinders	Adriaan Hol	06-44522841 armarius02@gmail.com
Vogels	Lolke Veenstra	0514-681610 lolkeveenstra@planet.nl
Web redacteur	Wietske Kock	
Redactie Thachsa	Ria Brouwer	06-13281992 redactiethachsa@gmail.com
Redactie Nieuwsbrief	Ruud Oudega	06-53152059 r.oudega@gmail.com
Contactpersoon district	Arnoud van de Ridder	06-30105981 arnoudvanderidder@gmail.com

Secretariaat:	Lutswâl 9, 8564HA Ruigahuizen mail: ivnsudwesthoeke@outlook.com
Banknummer:	NL64 TRIO 0320 8569 41
Website:	www.ivn.nl/afdeling/sudwesthoeke
Facebook:	IVN Sudwesthoeke

Lidmaatschap
Lidmaatschap IVN €25,- (of naar keuze €50,- of 80,-) per jaar. Huisgenootleden €7,50 per jaar. Leden ontvangen tweemaal per jaar de THACHSA.
Aanmelden als lid via https://doemee.ivn.nl/word-lid
Wil je huisgenoot lid worden, meld je dan aan zoals hierboven staat vermeldt en stuur gelijk ook een mail naar Ruud Oudega, beheerder van het ledenbestand, die dan een aanpassing naar huisgenoot lid aanvraagt bij het landelijke IVN.
Adreswijzigingen naar het secretariaat van de afdeling Súdwesthoeke.

Van de redactie

Op de voorkant van deze Thachsa staat een bosuil, die bij volle maan door een duister bos vliegt. Waarom juist deze duistere tekening?
Het thema van de Gaasterlandse Natuurweek – waaraan IVN Súdwesthoeke op verschillende manieren een bijdrage leverde – was duisternis. Zo organiseerde Betty Guldemeester een middag voor kinderen, waarbij zij een kijkdoos maakten over duisternis. Dit inspireerde haar om deze tekening voor ons te maken.

In de Thachsa vind je de verslagen van de Groene Markt en diverse IVN-activiteiten tijdens de Natuurweek.
En er is meer te lezen. Adriaan vertelt over trekvlinders, Sytse over huiszwaluwen en zwaluwtillen, Janke over een planteninventarisatie in It Heidenskip, Betty over mysterieuze gaatjes in de blaadjes van een roos en er is weer een column van Sytse.
Ook vind je verslagen van diverse activiteiten: een excursie bij de Griene Dyk in de buurt van Sneek, jacht op nachtvlinders in Koudum en Oudemirdum, een Lazy Sunday Afternoon van BROED, een verslag van de plantenwerkgroep.
Uiteraard laat het bestuur in 'Van de bestuurstafel' van zich horen.

Geweldig dat we zo'n actieve afdeling hebben!
Dat maakt het samenstellen van de Thachsa ook een plezierig werk.
Als je een stukje over plant, dier of landschap in Zuidwest Fryslân wilt schrijven of een verslag van een activiteit of een bijzondere natuurwaarneming: je bent van harte uitgenodigd. Twijfel je of het iets is, neem dan contact met mij op.

Voor nu: veel leesplezier!

Ria Brouwer,
Redactie Thachsa

INLEVERDATUM KOPIJ VOLGENDE THACHSA:
VOOR 16 MEI 2026
bij redactiethachsa@gmail.com of ria2brouwer@gmail.com

Van de bestuurstafel

Met genoegen lever ik een bijdrage van het bestuur aan dit nummer van de Thachsa. Het driehoofdig bestuur vergadert wanneer dat nodig is en besteedt dan vooral aandacht aan de activiteiten in eigen regio ‘om mens en natuur te verbind.en’. Wij ervaren zelf IVN Súdwesthoeke als een boeiende en bloeiende afdeling!
Nog vers in het geheugen liggen de Groene Markt en de daaropvolgende Gaasterlandse Natuurweek. Het zijn hoogtepunten voor onze afdeling. Elders in dit nummer volgen daar verslagen van.
Wij zijn trots op Arnoud, ons schrijvende bestuurslid. Hij verbindt natuur met geschiedenis bij zijn excursies en schrijft daar dan ook nog boeken over: *het Oudemirdumklif*, *De Lindeboom* en recent *Stormvloed 1825*.
Met de maandelijkse Nieuwsbrieven word je al op de hoogte gehouden van de actuele zaken die onze IVN- afdeling betreffen. Aarzel niet om iets te melden dat geschikt is om in de Nieuwsbrief te worden opgenomen.
Verheugend is dat na een periode van afwezigheid wij weer een webmaster hebben. Wietske Kock uit Balk beheert sinds enkele maanden onze site. Zij is opgeleid als Interaction Designer en heeft ook al de Vlinderbanner ontworpen die je op de Groene Markt kon bewonderen. Wil je iets geplaatst krijgen op de site, stuur dat dan naar de voorzitter. Wietske plaatst het daarna op de website.

De bijeenkomsten in het kader van Groene Avonden waren een succes met steeds een goede opkomst. Het uitgangspunt ‘door en voor leden’ kwam goed uit de verf met watervogels herkennen, milieu, vlinders en paddenstoelen. Wat uitgebreider waren de bomen- en mossencursus. De onderwerpen weerspiegelen de zaken die leden interesseren. Wij waarderen bijzonder de gastvrijheid van Mar & Klif voor deze avonden.

De Turegluur is voor het laatst ingezet bij de afgelopen Groene Markt na meer dan een decennium blikvanger te zijn geweest bij promotieactiviteiten.
De nieuwe Promotiewagen heeft een andere functie, namelijk thuisbasis voor IVN-standhouders. De wagen is goed uitgerust met voorlichtingsmaterialen, onderzoekmateriaal voor water- en bodemdieren, laptop en videoscherm. De vlinderwerkgroep heeft de wagen ook ingericht als 'vlinderbioscoop'.
Het jaarprogramma 2026 is onlangs besproken met de actieve leden. De komende excursies vind je achter in deze Thachsa.

Veel leesplezier,
Ruud Oudega

Welkom nieuwe leden

Sinds de vorige Thachsa (voorjaar/zomer 2025) hebben zich elf nieuwe leden gemeld. Een aantal hebben wij al bij verschillende activiteiten ontmoet. Van harte welkom bij IVN-afdeling Súdwesthoeke.

Annemiek Spruijt, Oudemirdum
Dick Pruiksma, Sneek
Wim Postma, Balk
Steven van Schendel, Sneek
Wiebrigje Smids, Sneek
Douwe Leenstra, Koudum
Ellen Leemstra, Balk
Gerrit Hoekstra, Joure
Janny de Jong, Workum
Jetje de Lorm, Sondel
Bert Collee, Sondel

Doe mee met de Eindejaars Plantenjacht

Op 27 december 2025 gaat de jaarlijkse Eindejaars Plantenjacht bij het IVN Súdwesthoeke weer van start! Voor onze afdeling is het de zevende keer dat we meedoen.
Op een aantal plekken vindt een georganiseerde plantenjacht wandeling plaats om te speuren naar planten die de winter trotseren met hun kleurige bloemen.
Je kunt meedoen door je aan te melden voor Workum, Bakhuizen, Balk of IJlst. Er wordt 27 december om 13.30 uur gestart. Stuur daarvoor een email naar r.oudega@gmail.com

Ga je alleen of met familie of vrienden (doe dat dan tussen 25 december en 3 januari), stuur een lijstje met de gevonden soorten naar bovenstaand mailadres, voor een gezamenlijk verslag. Ga voor details naar de site van FLORON (www.floron.nl). Daar is ook een zoekkaart te vinden.

IVN-kleding actie

Heb je interesse? Meld dat voor het einde van het jaar bij mij, dan kan ik begin januari een gezamenlijke bestelling doen bij de IVN-webshop. r.oudega@gmail.

Polo dames €34,50

polo heren €34.50

jas dames €79,99

Jas heren €79,99

bodywarmer heren €65,00

bodywarmer dames €65,00

Winterjas heren €140,00

winterjas dames €140,00

reflectiehesje

Trekvlinders

Net zoals bij vogels spreken we bij vlinders ook over inheemse of stand vlinders, dwaalgasten of zwervers en trekvlinders. Inheemse vlinders zijn permanente bewoners binnen een leefgebied of biotoop. Zij planten zich voort en overwinteren hier in iedere mogelijke gedaante. Ieder vlindersoort heeft zijn eigen overlevingsstrategie ontwikkeld.
Dwaalgasten zijn vlinders die hier incidenteel voorkomen. Vaak liften ze mee op luchtstromen en komen daardoor soms ook buiten hun oorspronkelijke leefgebied voor. De rouwmantel (Nymphalis antiopa), een vlinder uit Oost- en Centraal-Europa, is hier een mooi voorbeeld van (helaas ca. 1964 als inheemse soort uitgestorven). Tevens kan hier sprake zijn van uitbreiding van het oorspronkelijk leefgebied. Zoals de koninginnenpage (Papilio machaon) die haar leefgebied steeds verder naar het noorden uitbreidt en inmiddels de status 'inheems' heeft verkregen.

Foto Adriaan Hol. Rouwmantel

Foto Adriaan Hol. Koninginnepage

Een heel andere groep vlinders zijn de trekvlinders. Eigenlijk zijn dit ook vlinders die migreren binnen hun leefgebied maar er is duidelijk een massale vliegbeweging zichtbaar. In het voorjaar noordwaarts en in najaar zuidwaarts. Daarnaast zijn de afstanden die worden afgelegd veel groter. Waar bij vogels dikwijls om een collectief/aangeleerd geheugen gaat, is dat bij vlinders niet zo eenduidig te stellen, immers zij leven veel korter. Deze groep vlinders kan enorme afstanden afleggen. De meest bekende en grootste vlindertrek is die van de monarchvlinder, Danaus plexippus. Die in Noord-Amerika in wolken van miljoenen vlinders een afstand van meer dan 3500 kilometer kunnen afleggen. Toch moet hierbij een kanttekening worden gemaakt, nl. vanaf de start van de trek tot aan het moment van terugkeer hebben deze vlinders drie generaties gevormd.

Misschien wat minder spectaculair, maar ook hier kennen wij een aantal vlinders die grote afstanden afleggen. Onder de dagvlinders zijn dit bv. de atalanta's en de distelvlinders, zij leggen meer dan 2500 kilometers af. In de jaren 60 heeft men in het noorden van Afrika vele duizenden van deze vlinders gevangen en gemerkt.

Dit om hun trekroute, waar de vlinders maar slechts twee tot drie weken over doen, te kunnen bepalen. Zo blijkt dat de atalanta's (Vanessa atalanta) meest via het Iberisch Schiereiland onze regio bereiken, terwijl de distelvlinders (Vanessa cardui) een andere route kiezen, namelijk zij gaan via Turkije en Griekenland en Oost-Europa. Beide soorten kunnen met veel grotere aantallen ons land bereiken als zij worden meegevoerd met zuidelijke stromingen en Sahara-zand.

Foto Adriaan Hol. Distelvlinder

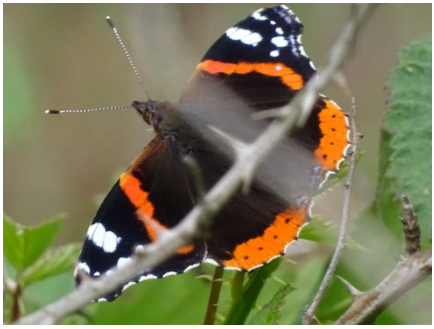

Foto Adriaan Hol. Atalanta

Nu heb ik mij slechts beperkt tot de dagvlinders, maar onder de nachtvlinders zijn ook veel trekkers. Bij hen spelen ook nog andere factoren mee. Daar kom ik een andere keer op terug. Wat nu belangrijk is, is dat al deze vliegbewegingen heel veel energie kosten. Wij kunnen hen uitstekend helpen om goed voorbereid te zijn alvorens zij aan deze lange reis beginnen. Goede voedselplanten, waar zij veel nectar kunnen opnemen. Een potporie van rijp fruit en bessen geeft hen ook een steuntje in de rug.

Adriaan Hol

Huiszwaluw en het nut van de zwaluwtil

Vanaf 1996 zorg ik (op verzoek van SOVON) ieder jaar voor een dekkende inventarisatie van alle bewoonde nesten van de huiszwaluw in gebied voormalig Gaasterlân-Sleat. Voor Balk, Harich en Nijemirdum krijg ik hierbij hulp van Joop van de Galiën en Gert Baukema. Omdat landelijk in een groot aantal gebieden (waaronder Gaasterland) standaard ieder jaar geteld wordt, kan SOVON een nauwkeurige trend vaststellen van de huiszwaluwpopulatie.
Ooit waren er ca. 250- tot 500.000 broedparen in ons land. Nu zijn het er nog maximaal 100.000. Gaasterland doet hierbij aardig mee want in 2011 waren er meer dan duizend bewoonde nesten en dat is dus meer dan 1% van de landelijke populatie. Van 1996 tot 2011 was hier, in tegenstelling tot landelijk, een

verrassende positief opgaande lijn te zien. Van 2011 tot 2021 was deze stabiel en m.i.v. 2022 zijn er ca. 35% minder, terwijl landelijk de daling toen 13% was. Dit zegt dus iets over de lokale situatie in Gaasterland.
De verspreiding in onze omgeving laat grote verschillen zien in aantallen. De drie grootste kolonies (met natuurlijke nesten) in 2025 waren:

- Graasboerderij Sondel (43)
- Fam. Ketelaar Kolderwolde (30)
- Lege Leane Oudemirdum (22)

De drie dorpen met de meeste nesten zijn:

- Sondel (98)
- Oudemirdum (77)
- Nijemirdum (60)

Foto Jan Tijsma

Zwaluwtillen

Ik heb, in de bijna dertig jaar dat ik betrokken ben bij de huiszwaluw, veel verhalen opgedaan en veel geleerd over deze vogel; er is dan ook veel over te vertellen. In dit stuk ga ik vooral in op de recente ontwikkeling, het succes en het nut van zwaluwtillen.
Toen enkele decennia terug in Hindeloopen een wijk met een grote kolonie huiszwaluwen werd gesloopt, werden er eerst vijf tillen met totaal honderd kunstnesten gebouwd. Dit was gelijk een groot succes. Uit onderzoek blijkt dat tillen ter compensatie van kolonies die verloren gaan, bijvoorbeeld door sloop, een kans hebben van 66% op bewoning in het eerste jaar. In andere gevallen kan het jaren duren voordat een nieuwe til wordt bewoond. De recent door de Vogelwacht geplaatste til in Wijckel was wel meteen bewoond door liefst negen paartjes. Het aantal tillen in mijn telgebied (met dank aan o.a. de inzet van bouwer Age van der Meer) is tussen 2019 tot 2025 toegenomen van één tot twaalf stuks met ruim tweehonderd kunstnesten. Hiervan waren 65 nesten bewoond, verdeeld over negen tillen. Op een populatie van 554 paartjes kan je dus vaststellen dat 11,7% van de zwaluwen in onze omgeving kiest voor de zwaluwtil.
We kunnen echter niet stellen dat de populatie door kunstnesten groter is geworden! Het totaal aantal broedgevallen is namelijk niet alleen afhankelijk van nestgelegenheid. Sterker nog, doorgaans is er meer dan voldoende nestgelegenheid in de vorm van overstekende goten en daklijsten en dan bij voorkeur met licht geverfd hout tegen ruwe bakstenen muur. Als voorbeeld: bij de fam. Ketelaar nabij de Wâldsbrêge te Kolderwolde is één dakgoot, waar voorheen nooit een zwaluw zat en die op een gegeven moment zeventig nesten herbergde! In 2002 vestigde zich hier zomaar een kleine kolonie van enkele nesten. Dit aantal breidde

zich in tien jaar uit tot 63 nesten onder één daklijst! De kolonie zakt nu wat af, in 2025 telde ik er dertig nesten wat nog fors onder een goot van nog geen tien meter.

Foto Jan Tijsma

Naast nestgelegenheid is aanwezigheid van nestmateriaal, klei of leem aan de oppervlakte en vocht, van belang. Maar de allerbelangrijke factor is voedsel! Minder insecten betekent minder zwaluwen. Een paartje huiszwaluw vangt per dag ca. negenduizend insecten. Onvoorstelbaar! Het belang van zwaluwen is dan ook overduidelijk. Denk alleen maar aan overlast die wij soms hebben door vliegen of (steek)muggen. Naast nestmateriaal, voedsel, maar ook de trek en overwintering in Afrika, speelt nestgelegenheid dus slechts een beperkte rol.

Waarom dan toch kiezen voor het plaatsen van tillen met kunstnesten??? Nou, daar zijn mijns inziens voldoende redenen voor, hierbij een korte opsomming:

1e Nestmateriaal is soms (tijdelijk) niet beschikbaar.
2e Soms is de hechting niet goed en valt het nest met eieren of jongen naar beneden.
3e Natuurlijke nesten worden soms verwijderd omdat men zogenaamd last heeft van overlast of poep(!).
4e Kunstnesten geven de zwaluw tijdwinst waardoor de kans op een tweede legsel groter is.

Foto Jan Tijsma

5e Het belang van educatie, bewustwording en verwondering is van groot belang. Dit laatste punt is wat mij betreft misschien wel de belangrijkste reden voor een zwaluwtil.

Bij een til (zoals bij Lutsmond Noord en Heerenhoogweg Wijckel) is soms een informatie bord aanwezig waarbij men kennis kan nemen van de achtergronden met betrekking tot de huiszwaluw.
Tevens biedt een bewoonde til (mits op openbaar terrein) de mogelijkheid om even stil te staan en je te verwonderen over nestbouw en aanvoer van insecten door de huiszwaluwen.

Er zijn dus genoeg redenen om te kiezen voor tillen en kunstnesten. Maar toch, er gaat niets boven de natuurlijke, door de zwaluw zelfgemaakte kunstwerkjes van klei vermengd met speeksel.
Blijf je verwonderen!

Sytse Bouwhuis

Mysterieuze gaatjes

Eens is het de eerste keer en de verwondering het grootst! Dit najaar moesten een paar zwiepende takken van de wilde roos (hondsroos, heggenroos?) afgeknipt worden. Even wikken en wegen, goed kijken en toen zag ik een aantal blaadjes met prachtige ronde gaatjes. Ik deed ze in de bloemenpers om er later meer over te weten te komen.

Rondvragend (o.a. bij de plantenwerkgroep) kreeg ik het woord: behangersbij mee. A, ha - natuurlijk. De hapjes waren niet als voedsel bedoeld maar om te behangen! Zoeken in boeken maar vooral op internet leverde veel op. Eigenlijk duizelt het je als je deze wonderlijke wereld induikt. Wat is er veel ontdekt en wat hangt alles met elkaar samen! Trefwoord: bladsnijders - mieren en bijen. Ik zocht verder bij bijen: grote bladsnijder, tuinbladsnijder, behangersbij, bladknipbij ..... Op een site van de KNNV (Karel vertelt) vond ik een duidelijk verhaal. Hij, Karel, vond ronde gaatjes in z'n viooltjes en hij vertelt dat de bij een gangetje graaft, eitje legt, er een deurtje voor plakt, gangetje graaft, volgend eitje legt enz. Wél tien keer! Welk eitje komt dan het eerst uit, vroeg ik me af.

Dat vond ik bij: grote bladsnijder. Zij legt eerst bevruchte eitjes en op het eind van de tunnel onbevruchte, die komen het eerst uit en dat zijn mannetjes ..... Bladsnijders zijn er in allerlei soorten. Allen 'snijden' ronde of ovale stukjes uit blaadjes of bloemen. Ze bekleden hun zelf gegraven tunneltje of een verlaten holte met blaadjes, sluiten af met een 'rondje' of metselen de uitgang dicht met laagjes plantenkauwsel. Bij bijenstichting.nl/tuinbladsnijder vind je een prachtige foto van een tuinbladsnijder met haar brede kaken én de vier tanden aan elke kaak.
Een beetje verborgen wereld maar volgend jaar kijk ik of zo'n bladsnijder weer interesse heeft.

Betty Schellevis-Guldemeester

Nachtelijke activiteit

Op 12 juli, een droge zomeravond, kwamen er mensen bij elkaar in het Oldeferdpark te Koudum. Het ging om inwoners van Koudum, jong en wat ouder, IVN-ers, drie bestuursleden maar liefst en ook nieuwe ambassadeurs van het landschap. Gewapend met lamp, laken, emmers en zoet smeersel gingen zij op pad. Op jacht waarnaar? Naar nachtelijke wezens die zelden gezien of gekend worden: de nachtvlinders. Adriaan Hol, onze vlinderdeskundige van de Súdwesthoeke, ook oud-Koudummer en bekend van de krant, leidde de expeditie in met een toelichting over de nachtvlinders en onze werkwijze.

Foto Michelle Huisman

Na de koffie met cake, de zon was helemaal onder en de duisternis viel in, kon het beginnen. Een sterke lamp aan een generator verlichtte een gespannen laken op het gras. De eerste nachtvlinders lieten zich zien. Sommige komen pas laat: zoals het groot avondrood dat zich pas na 02:00 uur liet zien, helaas in wat gehavende toestand. Geduld wordt vaak beloond voor de nachtvlinderaar.

Foto Gwendy Wevers. Gestippelde houtvlinder

Foto Gwendy Wevers. Peper- en zoutvlinder

Foto Gwendy Wevers. Parelmoermot

In het bosje langs het kabouterpaadje hebben we een aanlokkelijk goedje van alcohol en stroop op de bomen gesmeerd. Met zak- of hoofdlamp bekeken de jagers de vangst op dit 'smeer': een zwart weeskind als de grootste vlinder, meerdere huismoeders die soms druk rond kunnen vliegen, een vuursteenvlinder en een roesje lieten zich met hun lange roltong de onverwachte zoete traktatie goed smaken.

Foto Gwendy Wevers. Zwart weeskind

Foto Gwendy Wevers. Roesje

We hebben ook twee emmers met het lila ledlampje erop tussen de bomen gezet. Nachtvlinders worden aangetrokken door het ledlicht, glijden in de emmer en rusten dan wat uit op de eierdozen. We vingen soorten zoals de wollige kleine beer, het klaverblaadje, vogelwiekje en verschillende spanners, die hun vleugels plat leggen.
Om 03:00 uur braken Adriaan en ondergetekende het kamp op. De meeste deelnemers lagen allang weer in hun slaapzak. Adriaan kon een lijstje met 57 verschillende soorten van de nachtelijke fladderaars, grote en kleine, als vangst meenemen.
Wie weet ga jij volgend jaar ook mee het park in om een glimp op te vangen van het mysterieuze uiterlijk en leven van deze vliegende nachtwezens.

Gwendy Wevers

Verslag Nationale Nachtvlindernacht 2025 – Oudemirdum

Op vrijdagavond 22 augustus organiseerde de Vlinderwerkgroep van IVN Súdwesthoeke voor de 10e maal een Nachtvlindernacht. Dit jaar vond het evenement plaats in Oudemirdum. Vanaf 21.00 uur werd er geïnventariseerd met drie lakens, een Skinnerval, een LedEmmer en een groot aantal 'smeerplekken'. Voorafgaande aan de rondtocht langs de lakens hield de coördinator van de Vlinderwerkgroep, Adriaan Hol, een korte lezing als introductie voor de ruim twintig deelnemers. De nadruk lag meer op de verbazing, de bewondering en het enthousiasme van de bezoekers dan op het registreren van de waargenomen soorten. De avond werd rond 23.00 uur voortijdig beëindigd vanwege heftige hoosbuien. Een deelnemer stuurde de navolgende impressie:

Foto Ria Brouwer. Zilveren groenuil

'Na de lezing door Adriaan loop ik het bos in naar de eerste lampen-laken opstelling. Hoewel het nog niet helemaal donker is, laten de eerste nachtvlinders zich al zien op het laken. Wat een wonderschone vlindertjes met bijzondere namen. Karmozijnrood weeskind, zilveren groenuil, huismoeder, gele oogspanner, hoe verzin je het! Een lichtval (led-emmer), een andere manier om nachtvlinders te vangen staat even verderop. En op diverse bomen zit smeer, een mengsel van zoetigheid en alcohol, dat vlinders aantrekt. Zo ontdek ik een nieuwe nachtelijke wereld!'

Ruud Oudega

Boeiende ontdekkingstocht door de natuur bij het Sneekermeer

In september organiseerden IVN Súdwesthoeke en Stichting Griene Dyk Natuurlijk twee interessante excursies naar de Griene Dyk en Potskar-Noord – een uniek stukje natuur aan de rand van het Sneekermeer. Onder leiding van natuurgidsen Nico Brandsma en Janny Postma gingen deelnemers op ontdekkingstocht door de zomerpolder en wandelden zij over de Griene Dyk terug naar het startpunt bij het Gerbrandygemaal.

Een kijkje achter de schermen

Foto Janny Postma

Tijdens de excursie vertelden de gidsen over de rijke geschiedenis en het natuurbeheer van dit bijzondere gebied. Potskar-Noord maakt deel uit van het grotere Natura 2000-gebied Sneekermeer en is normaal gesproken niet toegankelijk voor publiek.
Het gebied is aangewezen als Vogelrichtlijngebied en speelt een belangrijke rol voor tal van vogelsoorten. Voor het broedseizoen kent het Sneekermeergebied een doelstelling voor aantallen porseleinhoen**,** kwartelkoning**,** kemphaan **en** rietzanger**.** In de wintermaanden en tijdens de vogeltrek fungeert de Potskar bovendien als rust- en foerageergebied voor onder meer kleine rietgans, kolgans, brandgans**,** smient**,** wintertaling, krakeend, slobeend, wulp, goudplevier en grutto**.**
Vanaf 1 november wordt de polder onder water gezet om de juiste leefomstandigheden voor deze vogels te creëren; in het voorjaar droogt het gebied weer langzaam op.

Ontmoetingen met flora en fauna

Foto Janny Postma

Tijdens de wandelingen viel er veel te beleven. Zo zagen we een watersnip opvliegen, vlogen buizerd en kiekendief voorbij en trokken bij de tweede excursie maar liefst twintig lepelaars over. Ook kwamen we reeën, kikkers, een grote groene sabelsprinkhaan**,** cicaden, de rups van de zuringuil en ook nog een haas tegen.
Janny liet de groep bovendien kennismaken met twee bijzondere bewoners van het gebied: de meervleermuis en de kwartelkoning. Hoewel deze soorten zich niet lieten zien, kwamen ze dankzij geluidsopnames en foto's tóch tot leven.

Botanische bijzonderheden op de Griene Dyk

Op de Griene Dyk vertelde Nico over de verschillende wilgensoorten die hier groeien en wees hij op maar liefst vier soorten rozen**:** rimpelroos, veelbloemige roos, egelantier en hondsroos.
Een opvallend verschijnsel waren de gallen van de rozenmosgalwesp. Deze kleine wesp legt haar eitjes in de takjes van de hondsroos, die daarop reageert met een bolvormige vergroeiing die lijkt op een bolletje mos. Dit beschermt en voedt de larven, die in het voorjaar als volwassen wesp uit de gal kruipen.

Foto Janny Postma

Afsluiting

Aan het eind van de excursie kregen alle deelnemers het boekje *'De Griene Dyk, een dijk van een monument'* mee naar huis – een blijvende herinnering aan een leerzame middag.

Ondanks het natte weer tijdens beide excursies, waren het twee prachtige en leerzame tochten vol natuur, verhalen en verrassende weetjes in een uniek stukje Friesland.

Janny Postma

Groene Markt 19 oktober 2025 bij manege Gaasterland in Harich

Foto Folkert Folkertsma

Het **Groene Markt Festival** is ooit begonnen als een kleine markt bij het kantoor en werkschuur van It Fryske Gea in het Rijsterbos. Nu is het evenement uitgegroeid tot een grote, volwaardige herfstmarkt waar veel te zien en te beleven is voor ouders, grootouders en kinderen. Duurzaamheid, natuur, activiteit en educatie zijn de centrale thema's en daarom neemt de-IVN afdeling daar een belangrijke plaats in.

Het begon die dag frisjes voor de twintig vrijwilligers van IVN Súdwesthoeke. De vijf marktkramen waren nog niet ingericht of de eerste bezoekers kwamen al langs.

De Planten- en de Vlinderwerkgroep hadden allebei een professioneel ogende kraam. De Turegluurkraam ontbrak ook deze keer niet met folders, boekjes en een scala aan opgezette Gaasterlandse dieren. De Das was uitgeleend aan de algemene IVN-stand vanwaar uit ook koffie en later soep werd geserveerd voor de standhouders. De vijfde kraam was voor Grootouders voor het Klimaat. Zij waren zeer verguld met deze plek. Hun wensboom werd door bezoekers voorzien van klimaatwensen.

Foto Gwendy Wevers

Foto Gwendy Wevers

Tegenover de marktkramen waren de 'doe-tafels' geplaatst met waterbeestjes, natuurknutselen, Groene Tuin en de Natuurgidsenopleiding. Beide laatste onderwerpen kwamen ondanks de enthousiaste bemensing niet geheel uit de verf, de andere twee tafels des te meer. Mogelijk werkte daar ook aan mee dat de tafels werden gerund door twee jeugdige IVN-ers. Voor de één was het een maatschappelijke stage, voor de ander een practicum natuuropleiding.

De rugdekking van het IVN-plein was van de vertrouwde Turegluur, een IVN-harmonicatent (van IVN Fryslân) en de Promotiewagen van onze afdeling. Het plein was een rustpunt voor de (jonge) bezoekers.
De Turegluur trekt altijd weer jonge bezoekers, wij zullen deze volgend jaar missen.

Foto Gwendy Wevers. Vlinderbioscoop

Het experiment met de Vlinderbioscoop was een succes. Zo'n vijftig bezoekers hebben de nachtvlinders 'beleefd' in de verduisterde Promotiewagen.

Ruud Oudega

De Gaasterlandse Natuurweek van 20 t/m 26 oktober 2025

De IVN-afdeling was ook actief tijdens de Gaasterlandse Natuurweek zelf, evenals de andere organisatoren **(**Mar & Klif, It Fryske Gea, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Stichting Gaasterlân Natuerlân en Groen Doen).

Foto Ria Brouwer

Als eerste was er op maandag de traditionele IVN-kindermiddag van Betty Guldemeester. Kinderen maakten met materialen uit de natuur een kijkdoos met thema 'Duisternis met knutselen'.
Betty had daarvoor een hele stapel schoenendozen verzameld en takken, mos en bladeren uit het bos meegenomen.

Opvallend was de grote concentratie waarmee de kinderen aan het werk waren. Vol trots namen zij de dozen na afloop mee naar huis. Zie ook het verslag van Betty elders in deze Thachsa.

Andere IVN-activiteiten tijdens de Gaasterlandse Natuurweek waren de lezing en drie keer een excursie door Gosse Haga over paddenstoelen. Dit onderwerp is een evergreen van een coryfee op dat gebied en de excursies zijn steeds snel volgeboekt. Voor een verslag van een excursie, zie elders in deze Thachsa.

Foto Ria Brouwer

Nieuw was de film voor kinderen 'Onder het Maaiveld' over de bodem en bodemdiertjes. Het was spannend of de kinderen twee maal dertig minuten de aandacht vast konden houden, maar zelfs enkele zesjarigen bleven de hele film heel geïnteresseerd.

Helaas moesten enkele activiteiten afgezegd worden vanwege het slechte weer. Volgend jaar is de Groene Markt op zondag 18 oktober. Dat is nog ver weg, maar wij starten nu al de voorbereidingen. Noteer de datum maar vast.

BROED

Broed, het biodiversiteitsfestival van Kening, was dit jaar te gast op het Groene Markt Festival met een eigen plein met lezingen, presentaties en een biodiversiteitsloket. BROED had een eigen kermistent opgezet voor een aantal sprekers.

Foto Folkert Folkertsma 1

Net als voorgaande jaren was de Gaasterlandse Natuurweek ook weer de Duurzaamheidsweek van Gemeente De Fryske Marren.

Ruud Oudega

En toen kwam er een wolf .....

Foto Ria Brouwer

Ook op de IVN Mar & Klif middag voor kinderen was het thema: duisternis. Met vijftien schoenendozen, veel zwarte verf, takken, mos, keitjes, gereedschap enz. startten we in de 'bedsteekamer' in Mar & Klif. Met een praatje heen-en-weer over bang in donker wel-of-niet, lampje aan op je slaapkamer ..... vertelde ik dat mijn opa altijd een verhaaltje begon met: 'Het was nacht, stikdonkere nacht'. 'Houd je mond', zei oma dan. 'Maak dat kind niet zo bang'. Zodoende wist ik nooit hoe het verder ging. Ik vroeg de kinderen het verhaaltje wél af te maken. Er kwamen een paar donkere dingen maar de derde in de rij zei: 'Toen kwam er een wolf en die at iedereen op'. Einde verhaal!

Foto Ria Brouwer

De dozen werden aan de binnenkant zwart geverfd, er verscheen een maan en daarna groeide het bos; een weggetje tussen het mos, een vogelnestje, een beekje met een brug, nachtdieren in de verte .... kinderen zijn fantasierijk. Zelfs met een flacon witte lijm kun je spuitend door het bos sneeuw maken (zie de foto)! Samen met Ria en Sabine konden we een vrolijke duistere middag afsluiten.

Betty Schellevis-Guldemeester

Heel veel paddenstoelen in het Rijsterbos

Donderdag 23 oktober – tijdens de Gaasterlandse Natuurweek – nam paddenstoelenman Gosse Haga een groep van ca. 20 mensen, IVN-ers en niet-IVN-ers, mee met een excursie in het Rijsterbos.
Van de bijna 7000 soorten paddenstoelen die er in Nederland voorkomen, zagen wij er enkele tientallen. Bekende paddenstoelen zoals vliegenzwam, porceleinzwam en zwavelkopje, maar ook – althans voor mij – onbekende soorten. Dat er naast elfenbankjes ook fopelfenbankjes bestaan en naast zwavelkopjes ook rode zwavelkopjes, wist ik bijvoorbeeld niet.

Foto Ria Brouwer. Elfenbankjes (r) en fopelfenbankjes (l)

Foto Ria Brouwer Rode zwavelkopjes

Foto Ria Brouwer. Grote kale inktzwam

En wat dacht je van de grote kale inktzwam; die is eetbaar, maar gecombineerd met alcohol kan je er misselijk van worden. Er zit namelijk ‘antabus’ in, een stofje dat ook in een medicijn zit dat bij alcoholverslaving gebruikt wordt. Oranjegeel trechtertje dan, het groeit op mos en zou volgens Gosse wel als ‘paddo’ gebruikt kunnen worden. Op internet heb ik hier echter niets over teruggevonden. En kijk eens naar het witte oorzwammetje, dat van een fragiele schoonheid is. En zo kan ik wel even doorgaan.

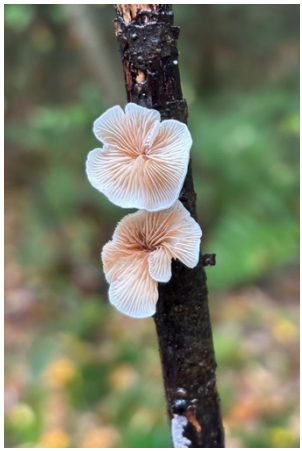

Foto Ria Brouwer. Wit oorzwammetje

Nieuwsgierig geworden, probeer dan volgens jaar tijdens de Gaasterlandse Natuurweek of op een ander moment een keer met een excursie van Gosse mee te gaan. Echt een aanrader!

Ria Brouwer

Lichtgevende paddenstoelen

Betty Guldemeester mailde me voor deze Thachsa vol duisternis een leuk ‘weetje’ over paddenstoelen:

‘Misschien moet je een paar keer met je ogen knipperen, maar het is echt waar. In het donker zie je de zwamdraden van honingzwammen een zwak licht verspreiden.’

BROED Lazy Sunday Afternoon - Inspiratiemiddag Biodiversiteit
Teatertún Rys
www.broed.fr

De Gaasterlandse Natuurweek start altijd met de Groene Markt. De week werd dit jaar afgesloten met een middagprogramma in de Teatertún in het Rysterbosk. Hier kon men wederom heel wat IVN-ers 'spotten' en ook mensen van Mar & Klif, Workum Groen, Vlinderwerkgroep, Wilde Weelde en meer.
Deze 'Lazy Sunday' (niet zo lui) is georganiseerd door Kening. Een organisatie die geld heeft gekregen om evenementen te organiseren met het thema biodiversiteit (verbeteren).

Foto Gwendy Wevers

Het werd een middag met koffie en koek, muzikale omlijsting tijdens de pauzes en aan het eind een drankje met een snack. Het gaf de aanwezigen ruim de gelegenheid om te netwerken of van gedachten te wisselen.
Een wandeling door de interessante Teatertún was ook mogelijk.

Op het programma stonden twee lezingen:

1.'Ecologische verbindingen in tuin en landschap', door Pieter Jansma, ecologisch Tuin- en Landschapsarchitect, (bestuurs)lid van Wilde Weelde, oprichter van de Noordelijke Heggenvlechtbrigade.
Pieter had een gedegen lezing met veel dia's met illustraties, waarin hij het had over het belang van groene 'elementen' in het landschap voor dieren en planten. Denk aan heggen, poelen en meer. Pieter liet ook kaarten zien van vroeger en nu, waarbij opviel hoeveel groene elementen zijn verdwenen in Gaasterland. Vogels, zoogdieren, amfibieën hebben deze nodig. Het is goed om dat te benadrukken maar Pieter 'preekt' hier natuurlijk wel 'voor eigen parochie'. Deze groep hoeft niet meer overtuigd te worden.
Wel benadrukte Pieter nog het belang van goed beheer. 'Maai Mei Niet' klinkt als een goed motto. Maar in het geval van een monotoon grasland waarbij de 'witbol' bijna gaat bloeien, is het beter wél te maaien.
Mensen die actief willen bijdragen aan het terug- of aanbrengen van 'ecologische verbindingen' kunnen zich aanmelden bij Pieter voor de Heggenvlechtbrigade: post@studiohabitats.nl
Met een groep vrijwilligers worden heggen gevlochten van inheemse struiken. Nu ook in het Noorden en zelfs Gaasterland zoals op de Graasboerderij in Sondel.

Er zijn ook groepen die de heggen aanplanten in de vorm van jonge boompjes, zo vertelde Janny in de pauze.

2. Presentatie burgerinitiatief 'De Vlinderberm', door initiatiefnemer Freek Nijland.

Foto Gwendy Wevers

Freek Nijland hield een presentatie over het initiatief dat gestart is in 1989 in de Trynwâlden. Het doel was de achteruitgang van vlinders en andere insecten in de eigen omgeving te stoppen.
Met een groep van nu ongeveer tien vrijwilligers, inwoners van Gytsjerk en Oentsjerk, worden de 'Vlinderberm, it 'Blommepaad' en de 'Bijenweide' beheerd.
Hij vertelde over het proces, hoe ze het ongeveer 8 km lange stuk beheren en wat de resultaten zijn. Ze huren nu zelf een loonbedrijf in voor het maaien. Dit maaien gebeurt gefaseerd. Ze sturen de rekening weer door naar de gemeente Leeuwarden.
Het blijkt dat voor succes men toch de regie in eigen hand moet houden. De flexibiliteit en fasering die nodig is, ontbreekt vaak bij de grote loonbedrijven die meters willen maken.
Freek vertelde over hoe ze goed in de gaten houden welke (wilde) bloemen bloeien en op welke de vlinders hun nectar komen halen. Hij noemde Koninginnekruid, een topper bij de laatbloeiers, echte valeriaan (met name voor (zweef)vliegen) en zelfs haagwinde, die in de meeste tuinen niet gewaardeerd wordt. De braam is geschikt voor vlinders die niet 'te zware vleugels' hebben, zoals een bont zandoogje. De citroenvlinder legt haar eitjes op de vuilboom. Het oranjetipje gaat het liefst voor look-zonder-look.

Plantenwerkgroep: terugblik op 2025

Onze IVN-afdeling heeft al jarenlang een plantenwerkgroep. Ook in 2025 organiseerde de werkgroep weer verschillende activiteiten. Hieronder een korte terugblik.
Tijdens een startbijeenkomst op 5 april maakten we een plan voor lente en zomer 2025. Op 19 april zouden we starten met een stinzenplanten excursie in park Heremastate in Joure. Door het vroege voorjaar waren de meeste stinzenplanten

echter al uitgebloeid; deze excursie ging dan ook niet door. De jaarlijkse stekjesruilbeurs in de tuin van Mar & Klif in Oudemirdum vond plaat op 10 mei.

Foto Sieger Schotanus. Grassen leren kennen

8 Mei was de eerste van vier zomeravondexcursies. We struinden rond in het natuurterrein achter het huis van Ruud en Anneke Oudega. Er volgden nog vier van deze avondexcursies: rondom Bakhuizen om onze kennis van grassen te vergroten, in een niet vrij toegankelijk deel van de Wyldemerk met een droog en een nat stuk, in de Heemtuin van Heeg en over het nieuw aangelegde open terrein in het Lycklamabos. Op 17 juli inventariseerden we samen met Klaas Ybema de planten bij de Wolvetinte in It Heideskip.
Tot slot bezochten we 28 augustus een natuurtuin in Nijland, gevolgd door een gezamenlijke lunch in Bolsward.
Al met al kunnen we terugkijken op gevarieerd en geslaagd seizoen.

Ria Brouwer
Coördinator plantenwerkgroep

Ben je geïnteresseerd in wilde planten – of je nu beginner bent of al veel kennis hebt – en wil je meedoen of een keer meegaan met een activiteit en de plantenwerkgroep, je bent van harte welkom.
Neem contact op met Ria Brouwer (voor gegevens zie colofon).

Goudknopjes

Samen met Janke van der Herberg wandelde ik bij de Wolvetinte, een stukje verder dan eerder met de plantenwerkgroep. ‘Hé, een goudknopje’, riep ik, ‘en daar nog twee’. En vervolgens zagen we een heel veld vol van deze prachtige kleine ‘gouden’ bolletjes! Onze wandeling kon niet meer stuk.

Foto Ria Brouwer. Goudknopjes 1

Ria Brouwer

Investeren in inventariseren

Ria Brouwer en ondergetekende, beiden lid van de plantenwerkgroep, hebben in 2024 en 2025 de bloemen en kruiden op twee percelen van een boer in It Heidenskip (waar ik woon) geïnventariseerd. En dat kwam zo:
Ik hoorde dat er voorjaar '24 een 'bloemrijk zaadmengsel' in één perceel van deze boer was ingezaaid; dat maakte mij nieuwsgierig en ik ben maar eens gaan praten. Zowel de boer als Ria en ik waren benieuwd naar het resultaat.

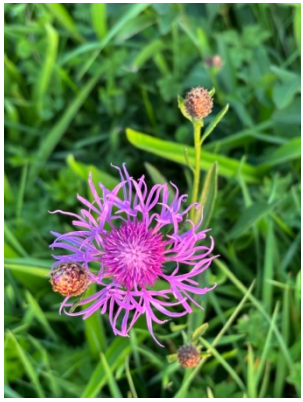

Foto Ria Brouwer. Knoopkruid

Dus hebben wij zowel in 2024 als in 2025 geïnventariseerd, om te kijken wat er opkwam en te controleren of de planten zichzelf ook weer uit zouden zaaien.
De natuur heeft het laatste woord, dus was te verwachten dat niet alles, - ook al was het mengsel door een deskundige geselecteerd - het even goed doet. Van de twintig zijn er elf soorten beide jaren opgekomen.
In voor- en najaar 2025 hebben we ook het plasdras perceel van deze eigenaar geïnventariseerd en ook dat is de moeite waard geweest. Hier is ooit ook al een speciaal mengsel ingezaaid, maar de samenstelling daarvan is niet meer te achterhalen.
We zagen een prachtig nat bloemrijk perceel en telden in totaal 32 verschillende plantensoorten.
Zowel voor de eigenaar als voor ons een zeer tevredenstellend resultaat.
In een artikel over deze resultaten in de dorpskrant van It Heidenskip bieden wij onze diensten op dit gebied ook aan andere geïnteresseerde boeren aan.
Oppervlakte (bij benadering) van de percelen?
Janke van der Herberg

Haiku

De wereld wordt stil
duisternis omhelst alles
zachtjes valt de slaap

(Schrijver onbekend)

Glimwormen: licht in de duisternis

Henny en de luzernevlinder

We hebben het over Henny Sterk, zij overleed eind 2023. Henny, IVN-lid en erg betrokken bij de Gaasterlandse natuur, was tevens de vrouw van Arnold Kooiker, oud-voorzitter en mede-oprichter van Gaasterlân Natuerlân. Het eerste wat opviel als je bij Henny in Nijemirdum binnenkwam, waren de vlinderfoto's. Veelal zelf gemaakt tijdens vakanties in een van de vlinderrijke Oostbloklanden.
In de directe omgeving van haar dorp heeft Henny, als lid van de IVN-vlinderwerkgroep, vele jaren vlindermonitoring gedaan in enkele SBB-terreinen. Na het tragisch overlijden van Arnold kwam Hans in haar leven. Hij was ook liefhebber van natuur en vergezelde haar op de motoringroutes. Nadat ook Hans helaas overleed en Henny's gezondheid achteruitging, lukte het veldwerk niet meer. Maar als ik terugkwam van mijn vlinderroute op het Klif, ging ik af en toe bij Henny op bezoek om steevast een praatje over vlinders te hebben. 'Tja', zei Henny dan: 'ik heet Sterk maar ik voel me niet sterk. Het is zo jammer dat ik niet meer met je mee kan. Maar als je de luzernevlinder weer aantreft op het Klif dan MOET je me bellen want dan kom ik (als het lukt) op mijn E-bike die kant op'. En zo geschiedde. Nog geen tien dagen later vlogen er een vijftal van deze uitzonderlijk mooie vlinders onder aan het Klif.

Foto Adriaan Hol. Oranje luzernevlinder

Ik belde, Henny kwam en was getuige! En waar normaal deze, druk heen en weer vliegende, vlindersoort zich nauwelijks laat fotograferen lukte dit nu wél, haarscherp, bij uitzonderlijk mooi licht, én van heel dichtbij. We sloten de unieke belevenis af met een heel goed gevoel en een speciaal-biertje in het zonnetje op De Brink.
In december van dat jaar lag er een rouwkaart op de mat. Henny was overleden. Een fraaie kaart met fraaie tekst. En op de voorkant? Een prachtige luzernevlinder, één van de foto's van recent onderaan het Klif!
Af en toe heb ik nog contact met de dochter van Arnold. Henny zal binnenkort worden uitgestrooid op, of nabij, een van haar vlinderroutes. Metamorfose in de ruimste zin.
De cirkel is rond.

Sytse Bouhuis

Excursieprogramma IVN-Súdwesthoeke 2026

Hieronder vind je het programma voor 2026. Voor de meeste activiteiten is opgave nodig! Raadpleeg tijdig de website (www.ivn.nl/sudwesthoeke) voor mogelijke wijzigingen.

Zondag 1 februari: Winter-Watervogel-Wandeling Griene Dyk Sneek
Tijd: 10.00 tot 12.00 uur. Startpunt parkeerterrein bij recreatiegebied De Potten bij het Sneekermeer. Gids Janny Postma. Informatie en **aanmelden** via jannypostma747@gmail.com
De boezemlanden van het Sneekermeer staan in de winter onder water. Potskar-Sud is een ware magneet voor watervogels, die we vanaf de Griene Dyk goed kunnen bekijken. Trek je wandelschoenen aan en neem je verrekijker mee.

Zaterdag 28 februari: Bomen herkennen in de winter
Start: 10.00 uur bij Mar & Klif, Brink 4, Oudemirdum. Gids: Sytse Bouwhuis. Informatie en **opgave** via sytsebouwhuis@gmail.com
Vierde bomenwandeling door de bebouwde kom. We staan stil bij de schoonheid en de winterkenmerken van bomen. Hiervoor betreden we ook enkele particuliere terreinen met monumentale bomen

Zondag 29 maart: Voorjaarswandeling stinzenflora Epemastate
Tijd 13.00 uur tot 14.30 uur. Start: parkeerplaats Epemastate, Epemawei 8, IJsbrechtum. Gids: Betsie Kool**. Opgave:** betsiekool@gmail.com
We maken een wandeling over het eeuwenoude landgoed met aandacht voor de geschiedenis, voorjaarsbloeiers, stinzenplanten en de in het park broedende vogels.

Zondag 26 april: Vlinderexcursie 'Lente op de Wyldemerk' door Adriaan Hol
Start: 13.30 uur. Vertrek vanaf de parkeerplaats van SBB aan de Wyldemerkwei in Harich (parallelweg van de N359). **Opgave** via armarius02@gmail.com
Gedurende de zomer worden hier regelmatig vlinder excursies gehouden. Informatie hierover vind je in de Nieuwsbrieven.

Zondag 3 mei: Vroege (zang)vogelexcursie
Start: 5.00 uur tot ca. 7.00 uur. Start: ingang Wikelerbosk, vlakbij de kerk in Wijckel aan de Menno van Coehoornweg. Gids: Sytse Bouwhuis. **Opgave** via sytsebouwhuis@gmail.com
Genieten van sfeer en geluiden in de vroege ochtend van donker tot na zonsopkomst. Aandacht voor herkennen van vogelzang in bos, riet en open veld. Om 7.00 uur is er koffie.

Zaterdag 9 mei: Stekjesruilbeurs
Tijd: 11.00 - 16.00 uur. Plaats: Tuin van Mar & Klif, Brink 4, Oudemirdum. Informatie via ria2brouwer@gmail.com
Ook dit jaar organiseert IVN Súdwesthoeke weer een stekjesruilbeurs. Je kunt planten, stekjes en zaaigoed van uiteenlopende planten inbrengen en weer ander plantgoed voor je tuin meenemen. Het gaat dus om ruilen met gesloten beurs. Ook als je niets in te brengen hebt, is er vast wel iets bij om mee te nemen.

Zondag 17 mei: Excursie tussen Slik en Kwelder
Informatie over tijd, startpunt en **opgave**: joh.herder@xs4all.nl
Een bijzondere excursie in het noorden van Friesland bij Paesens/Moddergat. IVN-gids én gediplomeerde Wadgids Johannes Herder is als geen ander bekend met dit gebied. Het wordt geen wadlopen, maar genieten van de buitendijkse natuur.

Dinsdag 2 juni: Excursie Biologisch boer, ecologische verbindingszone en It Swin.
Start 19:00 uur. Plaats: Mardyk 6, Elahuizen. Speciaal voor IVN-leden. Informatie en **opgave**: sytsebouwhuis@gmail.com
In navolging van bezoek in 2025 aan de biologische 'Graasboerderij' dit jaar een bezoek aan landerijen van biologisch dynamisch melkveehouderij en wandeling langs ecologische verbindingszone Fluessen – Swin met toelichting van boer/eigenaar Sytse Gerritsma en Tineke de Vries.

Zaterdagavond 5 juni: **Inventarisatie Nachtvlinders met 'lamp en laken' in het Balksterbos in Balk**
Start: 21.00 uur. De precieze locatie volgt per email na **opgave** bij de gids Adriaan Hol armarius02@gmail.com

Zaterdag 6 juni: Slootjesdag voor kinderen, Troelstraweg 15, 8524 BK Teroele
Tijd: 13:00-16:00 uur. Plaats: privéterrein aan de Troelstraweg in Teroele. Gids: Constance Walstra, vrije inloop, informatie via constancewalstra@outlook.com
Bij de Slootjesdagen gaan kinderen en hun (groot)ouders met een schepnetje, loeppotje en een zoekkaart het onderwaterleven van de sloot ontdekken. Voor wie zijn schepnetje pakt, gaat er een nieuwe wereld open.

Zondag 7 juni: Slootjesdag voor kinderen in Sneek
Tijd: 13:30 tot 16:30 uur. Plaats: Recreatiegebied De Potten, Paviljoenwei/Griene Dyk nabij Sneekermeer. Gids: Janny Postma, vrije inloop, informatie via jannypostma747@gmail.com
Bij de Slootjesdagen gaan kinderen en hun (groot)ouders met een schepnetje, loeppotje en een zoekkaart het onderwaterleven van de sloot ontdekken. Ontdek een nieuwe wereld. Wie benieuwd is naar al deze bijzondere diertjes kan zijn hart ophalen tijdens de Slootjesdag.

Zaterdag 27 juni: Excursie Sneekermeer-Griene Dyk-Potskar
Deze excursie is onder voorbehoud vanwege het broedseizoen. Tijd: 14.00 tot 16.00 uur. Startpunt gemaal Gauwstersyl aan de Grienedyk. Gidsen Janny Postma en Nico Brandsma, in samenwerking met Staatsbosbeheer en Stichting Griene Dyk Natuurlijk. **Aanmelden verplicht** i.v.m. beperkt aantal deelnemers en het voorbehoud via jannypostmna747@gmail.com
Een wandeling door de boezemlanden van Potskar-Noord en over de historische Griene Dyk. Ga mee wandelen en maak kennis met de bijzondere planten en dieren van het Natura2000 Sneekermeergebied.

Zaterdag 4 juli: Kennismaken met de De Twigen
Start 10.00 uur tot 12.00 uur. Voor het startpunt rijdt u naar de Tramwei in Joure (de oude weg naar Sneek). Komt u vanaf Joure dan is de ingang naar De Twigen aan de linkerkant van de weg ongeveer 100 meter voorbij de afslag naar de snelweg. Gids: Constance Walstra. **Opgave** via constancewalstra@outlook.com
Een verrassende natuurwandeling door het 20 ha grote gebied De Twigen (tussen Sneek en Joure) met informatie over de ontstaansgeschiedenis en de aanwezige flora en fauna.

Freed 21 augustus 2026 Maklik tagonklike ekskurzje troch de moaie Slottún fan Riis
Tiid: fan 10.00 – 11.30 Plak: Slottún fan de Rysterbosk, Parkearterrein Marderleane 2, 8572 WG Rijs, Gids: Baukje Miedema. Fan te foaren opjaan fia baukjemiedema@home.nl
Yn de slottún fan it Ryster Bosk stiet in wielde oan ynheemske blommen, struken en beammen. Fansels witte ynsekten en fûgels dat plak ek te finen. Hearlik om dêr op in simmermoarn te wêzen en fan te genietsjen.
De ekskurzje giet fanôf it parkearplak neist it Rysterbosk oer betonnen paden troch de Slottún. De lingte is yn totaal 1,5 kilometer en ûnderweis komme wij 2 kear in bank tsjin. Hiel geskikt dus foar minsken dy't minder goed rinne kinne en wol graach bûtendoar binne tusken alles dat libbet.

Paddenstoelen excursie in Gaasterland
De datum en locatie wordt nog bekendgemaakt in de Nieuwbrief en via de website www.ivn.nl/sudwesthoeke. Gidsen door het IVN.

Zaterdag 24 Oktober: Fietstocht langs monumentale en bijzondere bomen
Start: 13.30 uur vanaf de parkeerplaats van It Fryske Gea aan de Marderleane 2 in Rijs. Gids: Joop van de Galiën. **Opgave** via joopvdgalien@hetnet.nl
Een verrassende tocht langs monumentale bomen en nog verrassender verhalen daarbij.

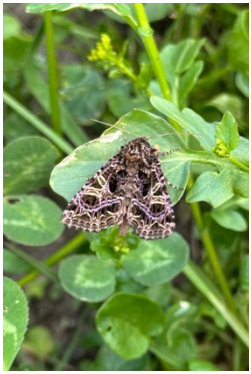
Zondag 1 november 2026: Najaarswandeling vogeltrek It Swin
Start: 10:00 uur. Locatie: Ingang it Swin, Keamerlânswei 5-7 Harich. Gids: Sytse Bouwhuis. Informatie en **opgave** via sytsebouwhuis@gmail.com
Unieke wandeling rond afgelegen meertje, moeras en rietlanden.

Zondag 27 december 2026: Eindejaarsplantenjacht
Deze excursie is onderdeel van de landelijke Eindejaars Plantenjacht. Op verschillende plaatsen worden gedurende 1 uur nog bloeiende planten genoteerd. Bij het inleveren van de resultaten is er glüwein. Informatie en **opgave** voor deelname bij Ruud Oudega, r.oudega@gmail.com

Nachtvlinders

Gwendy Wevers maakte dit jaar een serie foto's van nachtvlinders. Sommige zijn prachtig om te zien. Ze vliegen in de duisternis, voor wie maken ze zich zo mooi? En dan hebben ze ook nog bijzondere namen. Van links naar rechts en van boven naar beneden: gevorkte silene uil, witte tijger, bonte brandnetelmot, gerande spanner, maansikkeluil, gehakkelde spanner, gestippelde houtvlinder.

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

IVN verbindt mens en natuur.
We laten jong en oud beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én belangrijk natuur is.

ivn natuur educatie
Súdwesthoeke

Excursies
Lezingen
Cursussen
Activiteiten

Nieuws
en actuele
informatie voor
iedereen

www.ivn.nl/afdeling/sudwesthoeke
Facebook IVN Súdwesthoeke

Foto Ria Brouwer. De Wolvetinte 1